

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Maisema ja kulttuuriympäristö aurinkovoimarakentamisessa

Emilia Horttanainen

8.9.2025

Maisema

- Maisema on **moniaistisesti havaittava luonnontekijöistä ja ihmisen vaikutuksesta muodostuva dynaaminen kokonaisuus**. Arkipuheessa maisemaksi käsitetään usein maisemakuva, joka tarkoittaa maiseman näkyvää osaa, näkymää tai subjektiivista mielikuvaa maisemasta. (Rautamäki 1989).
- Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen mukaan "maisema" **tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät** ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/ tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta.
- Sopimuksen tavoitteena on vahvistaa kansalaisten osallisuutta ympäristöön, jossa he elävät ja jota he käyttävät arjessaan.

Kulttuurimaisema on ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa syntynyt ympäristö.

Usein avoin maaseutumaisema tai kylämaisema.

VAMA, MAMA, RKY, VARK... herkkiä muutoksille. Huomioi myös paikallisesti arvokkaat kohteet.

Luonnonmaisema

Metsät, suot, rantamaisemat...

Kansallispuistot, geologisesti arvokkaat muodostumat...

Virkistysalueet, lähiluonto.

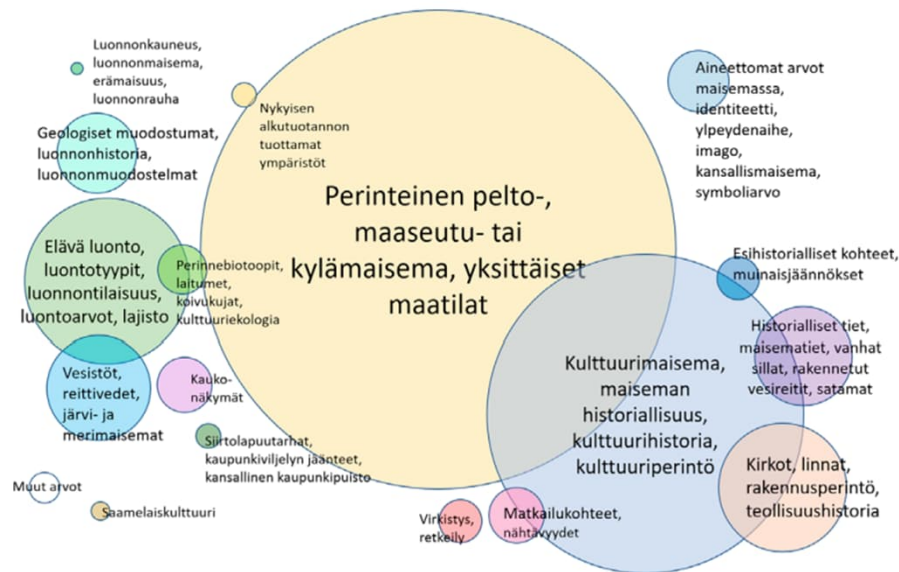
Kansalaiset pitävät arvokkaina maisemia, jotka he kokevat luonnontilaisiksi.

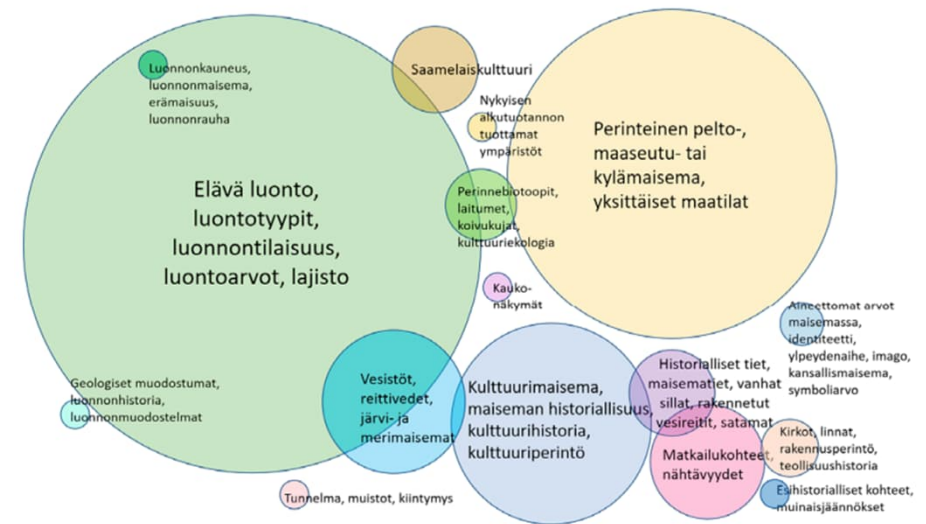
Jako kulttuurimaisemiin ja luonnonmaisemiin loiventunut.

Maiseman arvot hallinnon ja kansalaisten näkökulmista

Kuvio 4. Hallinnon (kunnat, maakuntaliitot, ELY-keskukset, valtionhallinto) antamissa lausunnoissa VAMA-päivitysinventointiin esille tulevat arvokkaan maiseman indikaattorit.

Kuvio 5. Kansalaisyhteiskunnan (asukkaat, maanomistajat ja asukkaita tai maanomistajia edustavat järjestöt) antamissa kannanotoissa VAMA-päivitysinventointiin esille tulevat arvokkaan maiseman indikaattorit.

Lähde: Monen äänen maisema : Kokemuksellinen tieto maisemapolitiikassa
Hankonen, Ilona (2023)

Miten aurinkovoima vaikuttaa maisemaan?

Maisemarakenteeseen

- Maaston muotojen tasaaminen aiheuttaa pysyvän maisemavaurion.
- Tiet, ojat, sammutusvesialtaat.. muuttavat maisemarakennetta.
- Uudet rakenteet: aurinkopaneelit, voimajohdot, energiavarastot...
- Jääkö rakennuksia tyhjiksi, puretaanko jotain?
- Käytön päätyttyä - poistetaanko perustukset, jätetäänkö huoltotiet?

Vaikutukset maisematilaan

- Avoimesta peltomaisemasta sulkeutuneeksi, ei enää pitkiä näkymiä
- Sulkeutuneesta metsämaisemasta avoimeksi, aurinkopaneelikehikon yli näkee

Vaikutukset maiseman luonteeseen

- Maaseutumaisemasta tai metsästä teollisuusalueeksi
- Onko maisema vielä tunnistettava? Näkykö maiseman historia, onko maamerkkejä tallella?

Berndt Lindholm (1841-1914)

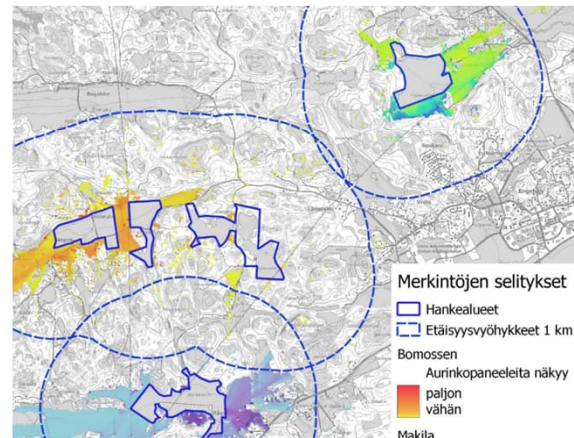
Vaikutus rakennettuun kulttuuriympäristöön

- Ympäröivä maisema vaikuttaa rakennetun kulttuuriympäristön arvoon
- Näkymät ikkunasta tai pihasta avautuma maisema
- Rakennusryhmän näkyminen avoimessa maisemassa, lähestymisnäkymät

Havainnollistamisen tapoja

- Näkyvyysanalyysi
- Maastoleikkaus
- Valokuvasovitteet

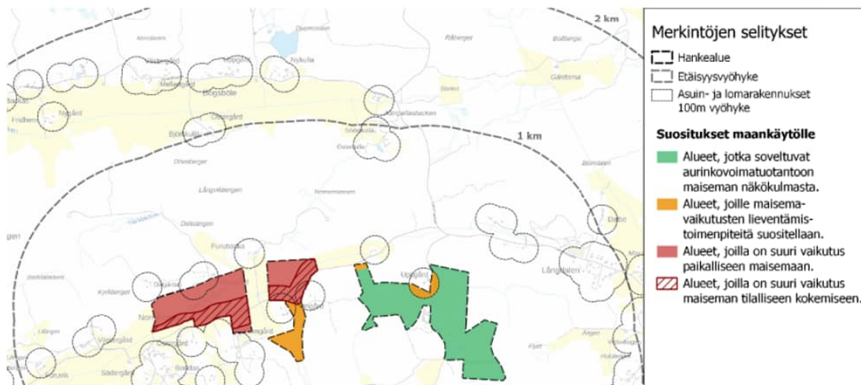

Kuva 29. Kuvauspiste 4: nykytila.

Kuva 30. Kuvauspiste 4: havainnekuva.

3.8 Maankäytölliset suositukset maiseman näkökulmasta

FCG, Hilja Léman

Millainen on hyvä havainnekuva?

+ kuvasta ilmenee aurinkopaneelien koko suhteessa ihmisiin ja esim. rakennuksiin

+ yleensä hyvä kuvata ihmisen silmän korkeudelta

+ perspektiivi ihmisen näköhavaintoa vastaava (täyskennoisen kameran polttoväli 50 mm)

(laajakulmakuvissa, esim. kännykkäkuvissa, etuala laajenee ja kauempana olevat kohteet näyttävät olevan vielä kauempana)

Kuvapari FCG, kuvaaja Nikolay Bobrov, mallintaja Mika Riekk.

Kuva 31. Kuvauspiste 5: nykytila.

Kuva 32. Kuvauspiste 5: havainnekuva.

Valokuvia Kalannista

Vaikutusten arvioimisesta lieventämiseen

Maisema-analyysi auttaa jäsentämään ja arvottamaan maisemaa - mikä on arvokasta ja mikä auttaisi säilyttämään sen?

Onko esimerkiksi tärkeää säilyttää metsäisiä mäkiä tai saarekkeita taustalla maisematilan rajaajina? Näkymät pihoilta? Kulkureitti jokivarressa?

Näköesteeksi tarkoitetun metsävyöhykkeen oltava riittävän leveä ja tiheä, se voisi olla maaston muotoja mukaileva, monilajinen, luonnontilainen tai kasvillisuus alueelle tyypillistä.

Lieventämistoimenpiteet suunniteltava toteutettaviksi suunnittelualueen sisällä

ja varmistettava niiden toteutuminen kaavassa tai lupaehdoissa.

Huomioitavaa ja pohdittavaa

- Maisema muuttuu – arvioitava ja havainnollistettava miltä maisema vaikuttaa aurinkovoimalan valmistuttua ja vuosikymmenien päästä
- Ilmastonmuutos ja luontokato muuttavat maisemia ja voimistavat hankkeiden vaikutuksia riskejä
- Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa
- Välilliset vaikutukset, esim. muutokset vesiolosuhteissa ja kasvillisuudessa vaikuttavat maisemaan
- Maisema on myös tilasarja – vaikutukset arkireitteihin ja virkistysympäristöihin – kotiin pellon vai voimalan halki?

Kiitos!